אמרי שמואל

ויקהל פקודי

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"א

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לחתן והכלה

עומר וחן דויטש הי"ו

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת ובמזל-טוב

יהי רצון שיזכו להקים בית נאמן בישראל

מתוך בריאות אושר שמחה מזל והצלחה

ויזכו לדורות ישרים ומבורכים.

ושהקב"ה ימלא כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה, ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה וסיעתא דשמיא, ויזכו להתבשר בשורות טובות , שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

חוברת זו מוקדשת

לברכתם ולבריאותם ולהצלחתם של

זיו מאיר וסימה גבאי הי"ו

ולברכתם ולברכתם ולהצלחתם של ילידהם היקרים

מיכאל מרדכי ונויה הי"ו

ולידה קלה ל**סימה בת יקוט** שתחי'

שהקב"ה ימלא כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה, ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה וסיעתא דשמיא, ויזכו להתבשר בשורות טובות , שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

ויקהל פקודי, שבת החודש תשפ"א

שמירת השבת

בפרשת ויקהל אומרת לנו התורה (לה, א-ג) "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צווה ה' לעשת אתם: ששת ימים תיעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה', כל העושה בו מלאכה יומת: לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת".

לתקן את חטא העגל

בפרשה הקודמת קראנו בתורה על חטא העגל ושהקב"ה ביקש לאבד ח"ו את עם ישראל מן העולם, ומשה רבינו עמד והתפלל והתחנן לפני הקב"ה עד שהתפייס וסלח לעם ישראל על חטא העגל, וכ"כ ג"כ הרה"ק הרח"ו זצוק"ל (בס' עץ הדעת טוב ריש פר' ויקהל) וז"ל - והודיעם כי אין דבר לתקן רק מצות השבת כמ"ש על הפסוק (ישעיה נו, ב) "אשרי אנוש יעשה זאת" אפי' עובד ע"ז כדור אנוש ושומר שבת מחול לו, ולכן התחיל בעניין השבת לתקן עוון העגל, וז"ש "אלה הדברים" בל' רבים, כלו' ענין השבת אע"פ שאינו רק דיבור אחד של עשרת הדברות, שקולה היא ככל התורה וככל אלה הדברים שהם עשרת הדיברות ובזה ימחול לכם עוז (וכן פי' אור החיים ריש ויקהל), ואומר עוד שם שמשה רבינו שאל את הקב"ה - ריבונו של עולם מה תהיה הכפרה לעם ישראל על חטא העגל, שהרי אמרו חז"ל שכל העובד עבודה זרה ככופר בכל התורה כולה, ועכשיו לאחר שעם ישראל עבדו עבודה זרה בחטא העגל מה תהיה תקנתם?

ואמר הקב"ה למשה רבנו - לך ותצווה את עם ישראל שייזהרו במצוות השבת, כי אמרו חז"ל במדרש (מד"ר פכ"ה, יב, ועוד בנדרים ירושלמי פרק ג, הלכה יד) ששקולה שמירת השבת כנגד כל התורה כולה, ובזה תהיה תקנתם על מה שעבדו עבודה זרה.

נמחלין לו כל עוונותיו

הקב"ה אמר למשה רבינו יש עבירה אחת בתורה שהיא כנגד כל התורה וזו עבודה זרה (הוריות דף ח ע"א), ויש מצוה אחת בתורה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה, שכל מי שמקיים אותה

ויקהל פקודי

מעלה עליו כאילו קיים כל התורה כולה והיא מכפרת על כל העוונות, וזו מצוות שמירת שבת קודש, וכן אמר ישעיה הנביא (ישעיה נו) "שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע", ודרשו חז"ל "שומר שבת מחללו" אל תיקרי מחללו אלא מחול לו, שכל מי ששומר שבת אפילו עובד עבודה זרה נמחלין לו כל עוונותיו, וכן אומר הזוהר הקדוש (ח"ב דף פ"ט) שכל מי ששומר שבת כאילו קיים כל התורה כולה.

וכן אמרו חז"ל במדרש (מד"ר פכ"ה, יב), אמר להם הקב"ה לישראל אם תזכו לשמור שבת, מעלה אני עליכם כאילו שמרתם כל המצוות שבתורה, ואם חיללתם אותה מעלה אני עליכם כאילו חיללתם כל המצוות.

מדוע חזרה התורה על הציווי?

שואל האור החיים הקדוש, מדוע התורה חוזרת שוב לצוות על שמירת השבת אחר שבפרשה הקודמת פרשת כי תשא כבר ציוותה התורה על שמירת השבת כמו שנאמר (שמות לא, יג-יד) "אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם" וכן נאמר "ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם"?

ומבאר האור החיים הקדוש שהרי ידוע מה שאמרו חז"ל שפרשה זו נאמרה למחרת יום הכיפורים, כשירד משה רבנו מהר סיני ובישר לישראל את הבשורה שהקב"ה התפייס עמהם אחר חטא העגל, ושמירת השבת באה לכפר על חטא העגל.

כלומר הסיבה שבגינה נכתב שוב בתורה על שמירת השבת היא משום החידוש שנתחדש בה, שכעת בישר משה רבינו לעם ישראל שעל ידי מצוה זו יתכפר להם על חטא העגל, ולכן אמר הקב"ה למשה רבינו להודיע זאת לישראל שהרי הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו.

משה הקהיל את עם ישראל בעצמו

נאמר בפרשה (שמות לה, א) "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", אומרת הגמרא (עירובין דף נד ע"ב) כל המצוות שבתורה משה רבינו לימד את אהרון הכהן, ואהרן הכהן לימד את בניו, ובניו לימדו את שבעים הזקנים, ושבעים הזקנים לימדו את שנים עשר

ויקהל פקודי

הנשיאים, ואחר כך כל נשיא היה מלמד את השבט שלו, וכך כל מצוה הייתה מתפרסמת בכל עם ישראל, אבל יש מצוה אחת שמשה רבינו כינס בעצמו ולימד ישירות את כל עם ישראל וזו מצוות השבת שנאמר "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל".

כמבואר בחז"ל (בילקוט שמעוני רמז, תח) שמתחילת התורה ועד סופה אין פרשה שנאמר בראשה ויקהל, אלא רק פרשה זו.

דווקא בהתקהלות

ויש להבין מפני מה ציווה הקב"ה את משה רבנו שיאסוף את כל עם ישראל ויצווה אותם על שמירת השבת דווקא בהתקהלות? אלא מכיוון שפרשת ויקהל נאמרה לאחר חטא העגל, וכמו שחטא העגל היה ברבים בהתקהלות כך כשבא לצוות על השבת שהיא באה לכפר על חטא העגל יהיה גם כן בהתקהלות, (ר' חיים זיטיישיק זצ"ל בספרו מעייני החיים ח"ג (עמ' קנג) בשם הרמ"א).

השבת היא יסוד האמונה

וידוע שהזהירה התורה על השבת שתים עשרה פעמים בתורה מה שאין כן בשאר המצוות, ולכאורה צריך להבין מדוע על השבת הזהירה התורה יותר משאר המצוות?

אלא אומר החפץ חיים (על התורה כי תשא לא, טז) כי השבת היא יסוד האמונה, והדבר שמקשר ומחבר בין עם ישראל לבורא עולם זו שמירת השבת כמו שנאמר (לא, יז) "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", והדבר הקדוש ביותר שיש לעם ישראל זו השבת, ועל ידי שאדם לא מחלל את השבת סימן שהוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים, ולכן הזהירה וציוותה התורה על השבת כל כך הרבה פעמים.

אי שמירת שבת – הודדת השלט

ואומר החפץ חיים (חפץ חיים על התורה כי תשא לא, יז) משל לאדם שיש לו חנות גדולה ומצליח מאוד ויש לו הרבה לקוחות קבועים, ואפילו אם יבואו הלקוחות ויראו שהחנות סגורה ימשיכו להגיע ולנסות עוד כמה פעמים, אבל אם הלקוחות יראו שהסירו את השלט מעל החנות כולם מבינים שהחנות נסגרה ויפסיקו מלבוא, וכך הוא הדבר בעניין השבת, שהשבת אות היא בין עם ישראל לקב"ה, השבת היא סימן לכל

ויקהל פקודי

יהודי שהוא בנו של בורא עולם, ולכן אם יהודי שומר שבת אפילו אם נכשל בכמה עבירות עדיין בורא עולם משרה עליו ברכה, אבל אם יהודי לא שומר שבת ח"ו הרי הוא כמסיר את השלט מעל פיתחו וכאילו הוא מכריז שאין הוא מאמין בבורא עולם, ולכן מצוות השבת חמורה יותר מכל המצוות, ולכן הזהירה התורה על השבת שתים עשרה פעמים בתורה ולא הספיק להזהיר על השבת פעם אחת כמו בשאר המצוות, משום ששמירת השבת היא יסוד האמונה בבורא עולם, כמו שאנו אומרים בתפילה "זכר למעשה בראשית" זכר למי שאמר והיה העולם.

ישמחו במלכותך – שומרי שבת

אנו אומרים בתפילת שחרית של שבת "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי" - שמי שישמח עם בורא עולם ויזכה להיכנס להיכלו של המלך, הוא רק מי ששומר שבת.

השבת היא הלב של עם ישראל

השבת היא הלב של עם ישראל, אדם גם אם יש לו חולי ביד או חולי ברגל לא כל כך נורא, אבל אם יש לו חולי בלב זו סכנה כי הלב הוא הראש לכל האברים ואם הלב בסכנה כל הגוף בסכנה, כך שבת קודש היא הלב של עם ישראל ואם הלב פגום כל הגוף פגום.

המבדילה בין ישראל לעמים

המצווה היחידה שמבדילה בין יהודי לגוי זו מצוות שמירת השבת, הרמב"ם (מלכים פ"י ה"ט) כותב שבן נח שרוצה לקיים אחת מהמצות שבתורה אין מוחין בידו, ויש לו רשות לקיים מצוות ויקבל עליהן שכר, אבל יש מצוה אחת שגוי לא יכול לקיים וזו שמירת השבת שנאמר (שמו"ע שחרית של שבת) "ולא נתתו ה' אלוקינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים, גם במנוחתו לא ישכנו ערלים לזרע יעקב אשר בם בחרת", ולכן גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין דף נח ע"ב) כי על הגויים נאמר (בראשית ח כב) "יום ולילה לא ישבותו".

התרופה לכל הבעיות

אדם שרוצה ברכה ורוצה ישועה ורוצה הצלחה ורוצה רפואה ורוצה לזכות לבנים יתחזק בשמירת השבת,

כי השבת היא מקור כל הברכות, וכמו שאומר רשב"י בזוהר הקדוש (זוהר ח"ב יתרו פח ע"א) "משום דההוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין", מהשבת מתברכים כל ששת הימים כמו גביע שמוזגים בו יין עד שנשפך, כך הברכה יורדת לעולם בשבת ומשבת נשפעת ברכה לכל ימות השבוע.

במסתרים תבכה נפשי

כשיהודי נכשל בעבירה בורא עולם בצער אבל יש עבירה אחת שבשעה שיהודי נכשל בה בורא עולם בצער הגדול ביותר, ולא רק שבורא עולם בצער אלא עוד מוריד עליו דמעות, וזהו יהודי המחלל שבת שנאמר (ירמיה יג, יז) "במסתרים תבכה נפשי".

ואומר הבן איש חי, מעשה באדם שבנו היחיד היה חולה מאוד, והביא האבא את הרופא המומחה ונתן הרופא לילד תרופה, אבל התרופה הייתה מרה מאוד והבן לא הסכים לקחת את התרופה והלך מצבו של הבן והחמיר, ואחרי חודש בא הרופא כדי לבדוק את הבן וראה שמצבו החמיר מאוד ונמצא בסכנה גדולה, והיה האבא בוכה ואמר האבא אם הייתי חושב שאין תרופה למחלה שלו הרי שאפילו שהצער שלי היה גדול הייתי מתנחם שלא הייתה לו תרופה, אבל כשאני יודע שיש תרופה למחלה שלו אבל הוא לא רוצה לקחת אותה הצער שלי גדול מאוד, והנמשל הוא שהקב"ה אומר - נתתי לכם את השבת שהיא התרופה לכל הבעיות ולכל הצרות, וכשאני רואה יהודי המחלל את השבת אני מוריד עליו דמעות, כי הקב"ה אומר הרי נתתי לו את התרופה לכל הצרות שהיא השבת.

מעלת השבת

וראינו עוד במעלת השבת שהגמרא במסכת שבת (דף קיח ע"ב) אומרת, שאם ישמרו ישראל שתי שבתות רצופות מיד תבוא הגאולה, ורבינו האר"י הקדוש כותב שהשומר שבת קודש כהלכתה כאילו צם אלף תעניות, ורבנו החפץ חיים כותב - דע לך ככל שיתרבו חילול שבת בעולם, כך יתרבו יותר ויותר צרות בעולם.

חמורה מיום הכיפורים

ומסופר שהיה יהודי אחד שהבן שלו היה חולה מאוד והלך לכל הרופאים ולא מצאו לו רפואה, ובא לחפץ חיים לבקש ברכה ושאל אותו החפץ חיים

ויקהל פקודי

- האם אתה שומר שבת? וענה - לא, אמר לו החפץ חיים - יש מישהו אחר שיכול לברך אותך, ושאל אותו יהודי את רבנו החפץ חיים - אבל אמרו לי שאתה הצדיק הגדול ביותר וכולם באים לקבל ממך את הברכה? א"ל החפץ חיים - דע לך שהשבת היא מקור הברכה, ואמר אותו יהודי לרבינו החפץ חיים - את השבת אני לא יכול לשמור כי כל הרווח שלי הוא מהעסק שפתוח בשבת, כי יש לי בנק ועיקר הרווח הוא ביום שבת, א"ל רבינו החפץ חיים - אם היה אומר לך הרופא שאתה צריך לנסוע לאיזו מדינה למשך שישה חודשים ושם יש תרופה למחלה של הבן שלך, האם היית הולך? א"ל - כן, המשיך החפץ חיים - ואפילו שתסגור את העסק שלך לשישה חודשים לא אכפת לך העיקר שהבן יבריא? א"ל - כן, א"ל החפץ חיים - אני לא מבקש לסגור את העסק לשישה חודשים אלא לסגור רק יום אחד בשבוע ביום שבת קודש, ואמר אותי יהודי לחפץ חיים - רבי, אבל אני משתדל לתת צדקה ואני צם ביום כיפור, אבל לשמור שבת אני לא יכול כי אני אאבד את הפרנסה שלי כי עיקר הפרנסה שלי היא בשבת, אמר לו החפץ חיים - הלוואי שתאכל כל חייך ביום הכיפורים ובלבד שתשמור שבת אחת, כי גדולה שבת יותר מיום הכיפורים שהמחלל יום כיפור חייב כרת והמחלל שבת חייב סקילה.

מקור הברכה

ועוד הביא הרב יעקב נוימן (בספרו דרכי מוסר ויקהל) מעשה ביהודי אחד שהיה לו מפעל גדול והיה המפעל עובד בשבת, ובאו וסיפרו לרבינו החפץ חיים שיש יהודי שיש לו מפעל והוא מעסיק יהודים שיעבדו ביום שבת קודש, ומיד שלח רבינו החפץ חיים לקרוא לאותו יהודי, ואמר החפץ חיים ליהודי שהיה בעל המפעל - הרי התורה אומרת לנו בפרשת ויקהל (לה, ב) "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה", ולכאורה למה התורה אומרת לנו "ששת ימים תעשה מלאכה", מה אכפת לקב"ה אם במשך ששת הימים אני אעשה מלאכה? העיקר שאני אשמור את השבת? אלא דע לך, שבאה התורה לומר לנו שתהיה לך ברכה בפרנסה במשך ששת ימי המעשה רק אם ביום השביעי תשבות ממלאכה, אבל אם לא תשמור את השבת הרי שגם במשך

ויקהל פקודי

ששת הימים לא תהיה לך פרנסה, ואמר אותו יהודי לחפץ חיים - רבי, המפעל שלי עובד בשבת ואני מחלל שבת ובכל זאת יש לי פרנסה גדולה, והלך אותו יהודי ולא שמע לדברי רבינו החפץ חיים, ואחרי זמן קצר באו הממשלה והעלילו עליו שהוא מעלים מיסים והחרימו לו את המפעל, והוא שלח מכתב לחפץ חיים ובו כתב - רבי, כל מה שאמרת לי הוא אמת.

"ויקהל משה" ר"ת ו'אם י'שמרו ק'דושת ה'שבת ל'א מ'פסידים ש'אר ה'ימים.

אין ברכה מחילול שבת

שלמה המלך אומר (משלי י, כב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", שאם הרוויח בחילול שבת אין הרווח ההוא מהקב"ה ואחר כך יש בה עצב, אבל ברכה מה' היא תעשיר.

רבינו החפץ חיים אומר, דע לך שאין מציאות בעולם שתהיה לאדם ברכה מחילול שבת, וגם אם אתה רואה אדם שיש לו פרנסה גדולה מחילול שבת הוא רק לזמן קצר, אבל אח"כ תבדוק ותראה שלא נשאר בידו כלום.

הבן התרפא בדרך נס

ומסופר שהיה יהודי אחד שהבן שלו היה חולה מאוד, שהיה לו חיידק בלב שאכל את הלב וכמעט לא נשאר ממנו כלום, והלך לכל הרופאים ולא מצאו לו רפואה ונסע לעיר ראדין ברוסיה שם היה גר הח"ח, ואמר לח"ח - כולם אמרו לי שרק הרבי יכול להושיע אותי, א"ל - יש דבר שהוא יותר גדול ממני והוא שבת קודש, א"ל - אני שומר שבת, א"ל - תתחזק עוד קצת בכבוד השבת, א"ל - במה להתחזק בשבת? א"ל - תגיד לאשתך שתדליק נרות שבת חצי שעה קודם הזמן, ושתערוך את השולחן כבר ביום שישי בבוקר, וכך עשו ואחרי שנה התרפא הבן בדרך נס, והרופאים לא האמינו שזהו אותו הילד, שהלב של הילד נהיה שלם. (מפי ר' משה ברנשטיין ששמע מפי הגר"ש קפלן זצ"ל זמן קצר לפני פטירתו הובא בס' לשכנו תדרשו ח"א עמ' קצב ע"ש באריכות).

מתנה טובה יש לי

הגמרא (שבת דף י ע"ב) אומרת אמר הקב"ה למשה רבינו מתנה טובה יש לי בבית גנזיי ושבת שמה, לך ותודיע לעם ישראל שאני עומד לתת להם את

מצוות שבת קודש, ושואל הבן איש חי הרי בתורה יש תרי"ג מצוות וכל המצוות הקב"ה לא הודיע לפני שנתן אותם, א"כ למה במצוות שבת לפני שנתן הודיע לבני ישראל?

אלא אומר הבן איש חי מעשה באדם שכל חייו היה עשיר והיה רגיל לתת צדקה, ויום אחד ירד מנכסיו והעניים שהיו רגילים לבוא לבקש צדקה המשיכו לבוא, והיה מתבייש להשיב פניהם ריקם, עד שיום אחד בא עני ולא מצא מה לתת לו והיה בצער, אמרה לו אשתו יש לי טבעת עם אבן יקרה, תיתן אותה לעני צדקה ונתן את הטבעת לעני, ואחרי שיצא העני אמר אולי העני לא יודע את הערך של היהלום וימכרנו בכמה פרוטות, אני צריך להודיע לו שהיא מאוד יקרה ולא ימכור אותה בכמה פרוטות, יצא לחפש את העני וראה שהעני כבר מאוד רחוק והתחיל לרוץ לכיוון העני, והעני חשב שהוא מתחרט והיה בורח ממנו עד שהצליח להשיג אותו, א"ל העני אתה כבר לא יכול להתחרט, א"ל אני לא מתחרט רק רציתי להודיע לך שהטבעת מאוד יקרה ולא תמכור אותה בזול.

הנמשל הקב"ה אמר למשה רבינו השבת יש בה כל כך הרבה ברכה, לכן לפני שאני נותן אותה לבני ישראל לך תודיע להם שבורא עולם נותן לכם מתנה יקרה מבית גנזיו, שידעו את הערך הגדול של השבת.

עשאוהו מלך עליהם

כתב בספר גבול בנימין (ח"ב דרוש ה' בשם רבנו הקדוש רבי משה קורדובירו) והביא דבריו בסידור אור זרוע וכן אוצר התפלות בפי' עץ יוסף, והוא על מה שנאמר בתפילת שחרית של שבת חמדת ימים אותו קראת, וכתב שם שהשבת הוא מלך, שבאו כל הימים לפני הקב"ה והתאוננו: לכל הנבראים שעשית נתת ראש, ראש לחיות, ראש לעופות, ראש לבהמות וראש לאדם, ורק לנו לא נתת ראש! אמר להם הקב"ה: לכו ועשו לכם ראש מעצמכם! ובתחילה היו הימים של עשרים ושמונה שעות כל אחד, ונתן כל אחד מהשישה ימים את ארבע שעות הכי מובחרות, ומהן יצרו יום חדש והמליכו עליהם את יום השבת.

מה מיוחד בשבת יותר משאר ימים?

הגמרא במסכת סנהדרין (דף סה ע"ב) מספרת, ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא מה יום מיומיים מה מיוחד ביום שבת שאתם כל כך מחשיבים אותו? ענה לו ר' עקיבא מדוע אתה חשוב יותר משאר בני אדם? א"ל כי המלך מינה אותי, א"ל רבי עקיבא אף כאן מלך מלכי המלכים הקב"ה חפץ לגדל את יום השבת, שאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא מי אמר שבחר הקב"ה דווקא את יום השבת ולא יום אחר? א"ל רבי עקיבא יש לי שלוש הוכחות, נהר סמבטיון יוכיח שכל השבוע זורק סלעים לכיוון מעלה וביום שבת נח, בגמרא מובא שיש נהר שקוראים לו נהר סמבטיון ואין בו מים אבל כל השבוע הוא רועש וגועש באבנים ועפר, ורק יום אחד בשבוע הוא נח מזעפו וזהו יום השבת, ומאחורי הנהר נמצאים עשרת השבטים שהגלה אותם סנחריב מלך בבל, וכשיבוא מלך המשיח הוא יביא אותם ויעלה אותם לארץ ישראל, ונהר הסמבטיון הוא פתחו של גיהינום ולכן הוא כל השבוע רועש וגועש ובשבת נח, כי גם הגיהינום נח בשבת, ולכן אמר רבי עקיבא לטורנוסרופוס נהר סמבטיון יוכיח שהקב"ה בחר את יום השבת, ועוד אמר לו רבי עקיבא בעל אוב יוכיח שלא ניתן להעלות אוב בשבת, וקיברו של אביך יוכיח שלא מעלה עשן בשבת שכל השבוע היה עולה עשן מקברו חוץ משבת כי הגיהינום שובת בשבת.

הכלב החי טוב מהאריה המת

המדרש (קהלת רבה ט, ג) מספר שאדריאנוס קיסר רומא אמר לרבי יהושע אני יותר חשוב ממשה רבינו, שהרי אמר שלמה המלך (קהלת ט, ד) "כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת", א"ל רבי יהושע - בוא ונבדוק, אתה תגזור שאף אדם לא ידליק אש במשך שלושה ימים, עמד וגזר, בלילה עלו לראש הגג וראו עשן יוצא מאחד הבתים, א"ל - כבר ביררתי שיש שם אדם חולה שחייבים לחמם לו את האוכל, למחרת עלו בלילה לראש הגג וראו כבר הרבה בתים שעולה עשן מן הארובה שלהם, א"ל רבי יהושע

ויקהל פקודי

- אתה מלך ויש לך חיילים ועם כל זאת הגזירה שלך לא עומדת אפילו יום אחד, ומשה רבינו הזהיר בתורה על שמירת השבת ואפילו שכבר עברו שלושת אלפים וחמש מאות שנה ועדיין היהודים נזהרים מלהדליק אש בשבת.

בזכות שמירת השבת

מסופר (בעקבותינו רבותינו הבן איש חי עמ' 183) שכשהבן איש חי היה בדרך לארץ ישראל, כשהגיעה השבת ביקש מהשיירה לעצור בשבת ולא להתקדם כדי שיוכל לשמור שבת, אבל רוב השיירה לא הסכימו והמשיכו כי אמרו שאותו המקום מצויים בו הרבה שודדים, וישבו הבן איש חי ותלמידיו לאכול סעודת שבת והיו שרים שירי קודש, ובני השיירה היו רואים מרחוק שבאו שודדים ומתקרבים לבן איש חי ומיד מסתובבים ובורחים, וכשראו הגויים כך, במוצ"ש סיפרו לבן איש חי שכלל לא ראה את כל זאת, אבל זהו הכח של השבת, שאם יהודי שומר את השבת השבת שומרת עליו מכל נזק ומכל צרה.

מסירות נפש

מסופר שבזמן רבנו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב, הייתה גזירה שהגויים גזרו על היהודים שלא ישמרו את השבת, והיו הרבה מאוד יהודים שמסרו עצמם למות על קידוש ה' ובלבד שלא יחללו את השבת, ויום אחד אמר הבעל שם טוב לתלמידים שלו - דעו לכם שגילו לי מן השמים שיש יהודי אחד שבזכותו העולם עומד, וכל הגזירות שעומדות לבוא הוא מבטל את הגזירות וקוראים לו כך וכך, מיד אמרו תלמידי הבעל שם טוב אנחנו רוצים לנסוע ולראות מי הוא היהודי הזה, נסעו מרחק גדול מאוד עד שהגיעו לאיזה כפר נידח ושאלו היכן גר יהודי פלוני, הלכו אצלו וביקשו להתארח אצלו וכך אמרו יראו מקרוב את מעשיו, ואותו יהודי היה יהודי פשוט אבל ראו בו דבר פלא שכמעט רוב יום השבת הוא יושב ואוכל והוא מחזיק את הכף ואוכל מתוך הסיר, וכשהוא מסיים את הסיר הראשון לוקח את הסיר השני וכן על זו הדרך, ותלמידי הבעל שם טוב מתפלאים איזה בן אדם רעבתן כל היום אוכל ואיך יכול להיות שבזכותו עומד העולם? לפני שחזרו

שאלו תלמידיו של הבעל שם טוב את אותו יהודי למה אתה אוכל כל כך הרבה? אמר להם אני אספר לכם אבא שלי היה זהיר מאוד בשמירת שבת, וכשבאו הגויים וא"ל תדליק אש בשבת והוא לא הסכים לחלל את השבת החליטו לתלות אותו על העץ בכיכר העיר, ואבא שלי היה אדם מאוד חלש ורזה ומרוב שהיה חלש בדרך שלקחו אותו לתלות אותו על העץ ניפטר ולא הספיקו לתלות אותו על העץ, ולכן אני קיבלתי על עצמי לאכול הרבה מאוד כדי שיהיה לי כח, שגם אם הגויים יתפסו אותי שאני שומר שבת שיהיה לי כח לסבול את הייסורים, ויתלו אותי על העץ ואני אעשה קידוש השם.

כל השומר שבת נעשה שותף לקב"ה

מובא בגמ' במסכת שבת (דף קיט ע"ב) "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית, שנאמר: 'ויכולו'. אל תקרי ויכולו אלא ויכלו... אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו, שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו: וסר עונך וחטאתך תכופר".

ושואל האור החיים הקדוש (בראשית ב, ג ד"ה כי בו שבת) הרי אם יבוא אדם ויאמר לחברו בוא תהיה שותף איתי וביחד נבנה בנין, וכשמגיע השותף הוא רואה שהאדם השני כבר מזמן לפני הרבה שנים כבר בנה את הבניין שהוא דיבר עליו, וכי אדם זה על ידי שנכנס להיות שותף ייקרא שגם הוא השתתף בבניית הבניין? ודאי שלא, א"כ שואל האור החיים הק' הרי העולם קיים קרוב לששת אלפים שנה, ואיך אמרו חז"ל בגמרא שכל מי ששומר שבת נעשה שותף לקב"ה בבריאת העולם?

אלא אומר האור החיים הקדוש יסוד גדול מאוד, שבשעה שהקב"ה ברא את העולם הוא נתן בו כח להיות עומד רק שישה ימים ואחרי שישה ימים העולם אמור לחזור לתוהו ובוהו ולהיחרב, אבל כשמגיע יום השבת על ידי שיהודי שומר שבת הוא נותן כח בבריאה שהעולם יעמוד עוד שישה ימים, וכך עד היום הזה במשך אלפי שנים, ומבריאת העולם תמיד היה איזה אדם ששמר שבת, אדם הראשון וחנוך ומתושלח ונח ושם ועבר, ואחר כך אברהם אבינו ויצחק אבינו ויעקב

אבינו, ומיעקב אבינו יצאו כלל ישראל, אבל תמיד היה מי שישמור את השבת, ואילו תהיה שבת אחת שאף יהודי ח"ו לא ישמור מיד העולם ייחרב ויחזור לתוהו ובוהו, ולכן אמרו חז"ל בגמרא כל מי ששומר שבת נעשה שותף לקב"ה בבריאת העולם, כי כל שבוע העולם נברא מחדש מכח שמירת השבת, ולכן כתוב בפסוק 'ושמרו בני ישראל לעשות את השבת', מהו לעשות? אלא על ידי ששומרים את השבת - עושים ומקיימים את העולם.

המנורה המהודרת

המנורה בבית המקדש היו בה שבעה קנים, והתורה אומרת (במדבר ח, ב) "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", שכל הנרות היו צריכים להאיר כנגד הנר האמצעי, ואומר רבינו האר"י הק' ששלושה קנים מצד ימין כנגד הימים ראשון שני ושלישי, ושלושה קנים מצד שמאל כנגד הימים רביעי חמישי ושישי, והקנה האמצעי כנגד השבת, הימים א, ב, ג שייכים לשבוע הקודם, והימים ד, ה, ו שייכים לשבת הבאה, הימים א, ב, ג כנגד אברהם יצחק ויעקב והימים ד, ה, ו כנגד אהרן יוסף ודוד, והקנה האמצעי כנגד משה שהוא כנגד יום השבת, מ'זמור ש'יר ל'יום ה'שבת ר"ת למשה, ישמח משה במתנת חלקו זהו יום השבת (ע' בא"ח שנה שניה תרומה).

כשיהודי נזכר בשבת מיד מתנהם מהצרות

הבן איש חי אומר מעשה באדם שהיה עשיר וירד מנכסיו ונהפך לעני, ונשארה לו על אצבעו טבעת יקרה מאוד והיה לובש בגדים קרועים, ראה אותו איזה אדם פיקח אמר לו לך תמכור הטבעת ויהיה לך מה לאכול? א"ל - כל פעם אני מסתכל על הטבעת ואני נזכר שפעם הייתי עשיר בכך אני מתנחם שיום אחד אני אחזור להיות עשיר, לכן אני לא מוכר את הטבעת כי היא נותנת לי את התקווה, כך יהודי כל יום מזכיר את השבת היום יום אחד בשבת וכו', שעם כל הניסיונות שיש לאדם במשך כל השבוע כשהוא מזכיר את השבת הוא מתנחם, כי השבת היא מעין עולם הבא.

הגיהינום שובת רק למי ששמר שבת

כתוב בזוהר הק' שאותה הצורה שבה אדם מתנהג בשבת בעולם הזה כך

יהיה איתו בעולם הבא, מי שמקדש את השבת זוכה אחרי מאה ועשרים לקדושה בשבת, אבל אם ח"ו מתנהג בשבת כמו ביום חול הרי שגם בשמים אחרי מאה ועשרים נשאר אצלו שבת כיום חול.

ואומר הזוהר הק' אומר שאפילו שהגיהינום שובת בשבת, מי שחילל שבת בפרהסיה אפילו בשבת דנים אותו בגיהינום ואין הגיהינום שובת בשבילו בשבת.

וכתב בספר בשם עולם (שער שמירת השבת פ"ד) שאם הוא מקדים את השבת בעולם הזה, כמו כן בעולם הבא מקדימים לו ג"כ ומכניסים אותו לגן עדן של שבת שהוא תענוג מיוחד עוד קודם השבת, וכן אם מאחר לצאת מהשבת לא יכנס לגיהינום עד הזמן שהיה רגיל להוציא את השבת.

לא לדבר דברי חול בשבת

בפרשת השבוע נאמר "**אלה הדברים אשר ציווה ה'**" ולמה לא נאמר "**אלה המצוות**"? אלא אלה הדברים שבא הקב"ה לומר לבני ישראל, דעו לכם ששבת היא מעין העולם הבא, וכמו שאסור לחלל את השבת במעשה כך אסור לדבר דברי חול בשבת, ואפילו דברי חול צריך אדם להיזהר שלא ידבר בשבת.

וכך דרשו חז"ל על הפסוק (ישעיה נה, ג) "ממצוא חפצך ודבר דבר", שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול, אסור לאדם לדבר דברי חול בשבת, וכל מה שאדם מתכנן ומדבר עליו בשבת לעשות בסופו של דבר לא יוצא אל הפועל.

יש תבלין מיוחד ושבת שמו

הגמרא שבת (קיט ע"א) מספרת מעשה באנטונינוס מלך רומא שבא לבקר את רבי יהודה הנשיא בשבת, ונתן לפניו פירות ותבשילים צוננים כי היה שבת, ושמח אנטונינוס שמחה גדולה, אמר לו רבי בבקשה יבוא המלך פעם נוספת באמצע השבוע בימי חול ונעשה לפניו סעודה גדולה, וכשעשו את הסעודה טעם אנטונינוס וכעס כעס גדול ואמר - אין כאן את הטעם שטעמתי בפעם הראשונה, א"ל רבי יש לנו תבלין מיוחד ושבת שמו, לכן אל תצפה ממאכל של אמצע שבוע שיהיה לו טעם כמו של תבשיל של שבת.

ויקהל פקודי

לא תבערו אש דוקא ביום השבת

נאמר בתורה (שמות לה, ג) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", רבינו הרמב"ם (פתיחה לספר הרמב"ם) כותב יסוד האמונה היא להאמין בתורה שבכתב ותורה שבעל פה, תורה שבכתב אלו חמישה חומשי תורה, תורה שבעל פה כל מה שהקב"ה מסר למשה רבינו בעל פה ועבר מרב לתלמיד עד היום הזה עד רבי הק', תורה שבעל פה היה אסור לכתוב אותה והיא עברה מרב לתלמיד, אבל כשראה רבי הק' שהתורה מתחילה להשתכח בגלל ירידת הדורות, עמד וכתב שישה סדרי משנה שהם היסוד לתורה שבעל פה.

ובאו חז"ל ודרשו "**לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת**", בשבת לא תבערו אש אבל יכולים אתם להבעיר אש בערב שבת ותהיה האש דולקת מאליה ביום השבת, ובאו הקראים והצדוקים אלו שמאמינים רק בתורה בכתב ודרשו "לא תבערו אש... ביום השבת", שאסור שתהיה אש דולקת בשבת, ואפילו אם הדלקת את האש ביום שישי אסור שתהיה אש דולקת בשבת.

נרות שבת ואכילת המין בשבת

ובאו רבותינו ז"ל ותיקנו שתי תקנות כדי להראות שאנחנו מאמינים בתורה שבעל פה, תקנה ראשונה שהאישה תדליק נרות בערב שבת, והתקנה השניה לאכול חמין בשבת (בעל המאור פרק כירה טז ע"ב ד"ה ואם).

אש המחלוקת

ושואלים חז"ל לכאורה צריך להבין מדוע איסור הבערת אש נאמר בנפרד, הרי כבר נאמר לא תעשה כל מלאכה? אלא אומר הזוהר (תיקוני הזוהר מז), "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", רומז לאש המחלוקת ואש הכעס, שצריך האדם להיזהר שלא להבעיר אורו עולמית, ומכל שכן ביום השבת קודש, שאין בוער בו אש של גיהינום והכועס בשבת או עושה מחלוקת חס ושלום, גורם להיות חמת הגיהינום בוער בו, בר מינן,

המדרש אומר שהקב"ה אמר למשה רבינו לך ותזהיר את בני ישראל על שמירת השבת, שלא יעשו מלאכה שיש

ויקהל פקודי

בה חילול שבת, אמר משה רבינו לקב"ה - ריבונו של עולם, הטבע בעולם הוא שמתי שאדם בטל ממלאכה הוא מגיע לידי מחלוקת ומריבה וכעס, כי הטבע בעולם שבטלה מביאה לידי חטא, ואם בני ישראל ישמרו את קדושת השבת ולא יעשו כל מלאכה, מתוך הבטלה הם יבואו לידי כעס, אמר לו הקב"ה למשה רבינו אם ישמרו בני ישראל את השבת מבטיח אני להם שלא יהיה בניהם מחלוקת וכעס ביום השבת, אבל אם לא יהיו זהירים בכבוד השבת מיד תבוא עליהם מחלוקת וכעס.

השבת היא מקור הברכה אבל הכלי שמחזיק את כל הברכות הוא השלום כמו שכתוב שלא מצא הקב"ה כלי שמחזיק ברכה לישראל אלא השלום (משנה סוף עוקצין), לכן השבת יש בה ברכה גדולה, אבל אם אין שלום אין ברכה, לכן בתפילה של שבת אנו אומרים - הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל ישראל.

הגמרא אומרת שערב שבת הוא זמן שמסוגל למחלוקת, כי השטן יודע שאם יהודי יכנס לשבת בכעס ובמחלוקת הוא יאבד כל הברכה, לא רק באותה שבת אלא כל אותו שבוע, והוא דבר בדוק שאיך שהאדם מתנהג בשבת כך יהיה לו כל השבוע שלאחריו, אם הוא שמח בשבת כל השבוע יהיה בשמחה, אם הוא עצוב בשבת ח"ו להיפך, ואם הוא בכעס או במחלוקת בשבת כל אותו שבוע יהיה בכעס ובמחלוקת, כי השבת הוא השורש של כל השבוע שבא אחריו.

וכן כותב הרב הקדוש רבי חיים פלאג'י זצוק"ל (בספרו כף החיים פי' כ"ז אות ל"ה) דבכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או בליל שבת, היה בדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם ולא יצאו נקיים באותו שבוע באיזה מקרה רע.

מור זקני הקדוש בבא מאיר זיע"א, היה אומר שהשבת היא כמו תמצית שנותנים לתוך המים, וטעמה מתפשט בכל המים, כך השבת, תמציתו של כל השבוע, וטעמה הענוג פושט בכל יום ויום מששת ימי המעשה.

הגמרא מספרת (גיטין נב ע"א) שהיה זוג איש ואישה שהיו רבים כל הזמן ביניהם, בא אליהם רבי מאיר להתארח בשבת ומכיוון שבשבת היו בשלום כל השבוע היו בשלום, ושמע רבי מאיר שהשטן אומר אוי לי שהוציאני רבי מאיר מביתי.

ויקהל פקודי

שני מלאכים מלווים את האדם

הגמרא במסכת שבת אומרת (דף קיט ע"ב וכן בזוהר), רבי יוסי בר יהודה אומר שבכל ליל שבת אחרי תפילת ערבית, כל יהודי שיוצא מבית הכנסת מלווים אותו שני מלאכים, מלאך טוב ומלאך רע, וכשהוא מגיע לביתו אם הם רואים שהשולחן ערוך והכל מוכן לכבוד שבת, המלאך הטוב אומר יהי רצון שיהיה כך גם לשבת הבאה והמלאך הרע עונה אמן בעל כורחו, ואם ח"ו להיפך שאין השולחן ערוך לכבוד שבת קודש, המלאך הרע אומר יהיה רצון שיהיה כך גם לשבת הבאה והמלאך הטוב עונה אמן בעל כורחו.

למה תיקנו לומר שלום עליכם?

ולכן תיקנו לנו רבותינו ז"ל לומר בכל ליל שבת לומר "שלום עליכם מלאכי השלום", כי המלאכים ליוו אותך מבית הכנסת ונכנסו אליך לבית לברך אותך, ולכן יש לך מצוה גדולה לקבל את פניהם.

והטבע בעולם הוא שאדם שהזמין אורח חשוב לבוא אצלו להתארח בביתו, אם בשעה שהאורח נכנס לבית בעל הבית מקבלו בסבר פנים יפות ובברכת ברוכים הבאים האורח שמח, אבל אם כשנכנס האורח בעל הבית עסוק ולא מקבל את פניו ולא מתייחס אליו, האורח נעלב ומרגיש לא בנוח ומבקש כבר ללכת ולא להישאר שם, וכשיוצא האורח מהבית הוא מדבר רע על בעל הבית שהזמין אותו לביתו ולא קיבל את פניו ולא התייחס אליו כלל.

כך כל יהודי עליו לדעת, כשאתה מגיע מבית הכנסת מלווים אותך שני מלאכים חשובים, ואם אתה נכנס לבית ומקבל את פניהם בברכת **שלום עליכם מלאכי השלום**, המלאכים האלו מניחים את ידיהם על ראשך ומברכים אותך, אבל אם יהודי נכנס לבית שלו ולא אומר שלום עליכם, המלאכים כועסים למה בעל הבית לא נוהג בהם כבוד, ובמקום לברך את בעל הבית הם מקטרגים עליו לפני הקב"ה.

ולכן מתי שיהודי נכנס לבית בליל שבת מבית הכנסת, יאמר לאשתו ולבני ביתו שבת שלום ומיד יתחיל שלום עליכם ולא יתעכב כלל, ואם

ויקהל פקודי

הוא מגיע מבית הכנסת ומתחיל לדבר עם בני הבית בדברים בטלים ולא אומר שלום עליכם, מובטח לו שיהיה לו מחלוקת בביתו בליל שבת כי אותם מלאכים מקטרגים עליו, והוא דבר בדוק ומנוסה שאם יהודי חוזר מבית הכנסת בליל שבת ומתחיל לדבר ולהתעסק בדברים בטלים ולא אומר מיד שלום עליכם, פתאום מתחילים בבית מחלוקת כעס ומריבה, והאדם לא מבין איך ברגע אחד כל הבית עולה באש של מחלוקת.

מדבר בין איש לאשתו

הבן איש חי אומר (בא"ח הלכות נח שנה ב, וכן בבא"ח דרשות סוף פרשת חוקת) שהאישה מדליקה שתי נרות בערב שבת, כי נר בגימטרייה מאתים חמישים, והאישה מדליקה שתי נרות א"כ פעמיים נר יוצא חמש מאות, שהאיש יש בו מאתים ארבעים ושמונה אברים, ולאישה יש מאתים חמישים ושניים אברים וביחד יוצא חמש מאות, לומר לך שנרות השבת מאירות את הבית באור של ברכה רק מתי שהאיש והאישה יש שלום ביניהם ואין פירוד ביניהם.

סגולה שלא תמוש הברכה מהבית

מוז"ק הקוה"ט בבא מאיר זצוק"ל היה אומר, שאישה שרוצה לזכות שלא תמוש הברכה מביתה ושלא יכנס לביתה השטן שתקבל על עצמה שלושה דברים, **הדבר הראשון** שתערוך את שולחן השבת ביום שישי בבוקר מוקדם, **הדבר השני** שתדליק נרות שבת חצי שעה קודם זמן כניסת השבת, **והדבר שלישי** שבשעה שמדליקה נרות שבת תדליק נר נוסף לכבוד הרב הקדוש רבי מנחם מנדל בן רבי יוסף מרימינוב.

ששת ימים תיעשה מלאכה

ושאל בספר בשם אפריון לר' שלמה גאנצפריד (ריש פרשת ויקהל) למה נאמר "ששת ימים תֵּעָשֶׂה מלאכה", ולא נאמר ששת ימים תַּעֲשֶׂה מלאכה בפתח? אלא שבאה התורה ללמד אותנו שיהיה יותר קל ליהודי לשמור את השבת, כשהוא מאמין שגם ביום חול מי שנותן לו את הפרנסה זהו בורא עולם, אבל כשאדם חושב שהוא בכוחות עצמו מביא את הפרנסה קשה לו לשמור את השבת, כי הוא חושב בדעתו - אם אני

אעבוד בשבת אני ארוויח עוד קצת כסף, ולכן אמרה התורה "ששת ימים תעשה מלאכה" בצירי, מתי שאתה תאמין שכאילו המלאכה נעשית מאליה, יהיה לך קל יותר לקיים את הפסוק "וביום השביעי קודש שבת שבתון לה'".

למה מברכים בשבת, שבת שלום?

ולכאורה צריך להבין למה אומרים שבת שלום ולא אומרים ראשון שלום שני שלום שלישי שלום? אלא שלום מלשון שלימות, הטבע בעולם הוא שכשאדם רץ זהו סימן שהוא בדרך לעשות משהו, אבל כשהוא עוצר זהו סימן שהוא הגיע למקום שהיה צריך, כך אדם שכל השבוע רץ וכשמגיעה השבת הוא עוצר, הוא מראה שהוא הגיע לאן שהיה צריך להגיע ויותר מכך לא יקבל, לכן אומרים שבת שלום, ששלום מלשון שלימות.

אין דווח מעבודה בשבת

החפץ חיים (משלי החפץ חיים של הרב דוד זריצקי משל פה) מספר מעשה באדם שהיה לו מפעל של דבש והיה מוכר חביות של דבש, והיה בא סוחר שהייתה לו חנות גדולה והיה לוקח ממנו חביות של דבש והיה מוכר את החביות בחנות, וכל פעם שהיה בא היה נותן לבעל המפעל מטבע אחד של נחושת, והם סיכמו ביניהם שבסוף החודש בעל המפעל יספור כמה מטבעות יש אצלו, ועי"כ יידע כמה חביות הוא לקח וכמה הוא צריך לשלם, אבל בעל המפעל שהיה לא חכם גדול ולא טיפש קטן היה גונב מאותן מטבעות נחושת, וכך בסוף החודש במקום לספור מאה מטבעות היה אומר הסוחר יש כאן חמישים מטבעות, והקונה היה משלם רק על חמישים חביות, ובעל מפעל הדבש חשב שאם הוא מעלים כמה מטבעות הוא מרוויח, ולא הבין שעל כל מטבע שהוא גונב הוא מפסיד מחיר של חבית דבש, הנמשל כך אומר החפץ חיים, אם יהודי חושב אני אעבוד בשבת ואני ארוויח, הוא צריך לדעת שלא רק שהוא לא מרוויח אלא שהוא מפסיד הפסד גדול, כי כל הברכה של יהודי היא רק בזכות שמירת השבת.

לוז עלי ואני פודע

הגמרא (תוס' ביצה דף טו ע"ב) אומרת "דרש רבי עקיבא, אמר הקב"ה - בני,

ויקהל פקודי

לוו עלי ואני פורע", שכל ההוצאות שיהודי מוציא לכבוד שבת קודש הקב"ה מחזיר לו, וכן אמרו חז"ל "כל מזונותיו של האדם קצובין לו מתשרי ועד תשרי חוץ מתשרי", תשר"י ר"ת ת'ורה ש'בת ר'אש חודש י'מים טובים.

ידוע בשם המגיד מדובנא עה"פ "וכי ימוך אחיך" (ויקרא כה, לט) שהביא משל בעשיר אחד שהיו לו שלושה בנים, שני הבנים הגדולים נסעו לחו"ל לעסוק במסחר, אח אחד הצליח והתחתן ונולדו לו ילדים, והאח השני לא הצליח ונעשה עני ואביון ולא התחתן, ואחרי כמה שנים שלח להם האבא מכתב שהאח שלהם הקטן עומד להתחתן והוא מבקש שיבואו לחתונה, וכתב לבן העשיר 'כל ההוצאות שתוציא לכבודי אני אחזיר לך, ואל תשכח גם להביא את אחיך האביון', וכששמע הבן שהאבא הבטיח שכל ההוצאות על חשבונו, מיד הלך וקנה בגדים יקרים לו ולאשתו ולילדיו, וכשהכל היה מוכן ובא לצאת לדרך פתאום נזכר שצריך להביא את אחיו העני, מיד הלך והביא את אחיו העני והעלה אותו לעגלה עם בגדיו הקרועים, וכשהגיעו לחתונה ירד הבן העשיר עם בגדיו המפוארים וכולם התפארו בו, ואחר כך ירדו אשתו ובניו ובסוף ירד אחיו העני עם בגדיו הקרועים והבלויים, וכולם שאלו מי זה? א"ל זהו גם האח של החתן וכולם שתקו, ועברה החתונה ואמר הבן אני אחכה עוד כמה ימים עד שהאבא שלי יחזיר לי כל ההוצאות, ועובר שבוע והאבא לא אמר לו כלום, ואחרי שבוע בא הבן לאבא ואומר לו אבא אני חוזר לביתי, אומר לו האבא נסיעה טובה, והבן מזכיר לאבא, אבא אתה הבטחת לי לשלם כל ההוצאות של החתונה, א"ל בני אמרתי לך שכל מה שתוציא לכבודי אני אחזיר לך, אבל אם היית עושה לכבודי היית מלביש גם את אחיך העני ולא היית מביא אותו עם בגדים קרועים ובלויים, אלא כל מה שעשית רק לכבד את עצמך ולא אותי לכן לא אחזיר לך את הוצאותיך, הנמשל הקב"ה אומר כל מה שתוציא לכבודי לשבת קודש אני אחזיר לך, האדם מוציא הרבה הוצאות לכבוד שבת ולא מבין למה הקב"ה לא מחזיר לו ברכה, אומר לו הקב"ה אם היית מוציא לכבודי לא היית דואג רק לעצמך, יש לך קרוב משפחה שקשה לו לעשות את השבת, יש יתומים

ויקהל פקודי

יש אלמנות יש לך שכן שאתה יודע שקשה לו, למה לא דאגת לו? אלא כל מה שעשית לכבוד עצמך עשית.

רבי אלעזר בן תודרא

מסופר במדרש (מדרש עשרת הדברות דיבור ד, פסיקתא רבתי יד) מעשה בחסיד אחד שהייתה לו פרה אחת והיה חורש בה בכל יום ויום, וביום השבת הייתה נחה, לימים ירד אותו צדיק מנכסיו ומכרה לגוי אחד, כיון שלקחה הגוי הוציא אותה לשדה וקשר העול על צווארה, ורבצה תחת העול, ולא רצתה לעשות מלאכה ביום השבת, והיה הגוי מכה אותה ולא הועיל כלום, כיון שראה הגוי כך, הלך אצל אותו חסיד שמכרה לו, ואמר לו: בוא וטול פרתך, ששת ימים עבדתי בה, וביום השבת הוצאתי אותה לחוץ לחרוש בה ורבצה תחת העול ולא רצתה לעשות שום מלאכה בעולם, והייתי מכה אותה ולא הועיל כלום, כיון שאמר לו כך, הבין אותו חסיד, מפני מה אינה עושה מלאכה, לפי שהייתה רגילה לנוח ביום השבת, אמר לו אותו החסיד: בוא עמי ואני מעמידה לך, הלך עמו ודיבר באוזני הפרה: "אוי פרה, כשהיית בידי היית נחה בשבת, ועתה עוונותיי גרמו ומכרתי אותך לזה האיש, בבקשה ממך קומי וחרשי". כיון שאמר לה כך עמדה והתחילה לחרוש. אמר לו הגוי: הגד לי, שמא כישפת אותה? לא אניח אותך עד שתגיד לי מה עשית לה או מה אמרת לה באוזניה! אמר לו אותו חסיד: כך וכך אמרתי לה...כיון ששמע הגוי כך, נבהל ונזדעזע ונשא קל וחומר בעצמו ואמר: הפרה זאת, שאין לה לא דעת ולא תבונה הכירה את בוראה, ואני שבראני הקדוש ברוך הוא בצלמו ובדמותו, ונתן לי דעה ובינה, לא יהיה ראוי לי להכיר את בוראי? מיד הלך ונתגייר וזכה ללמוד תורה ונקרא רבי יוחנן בן תורתא.

לימוד המביא לידי מעשה

ואומרת לנו התורה שמשה רבנו אמר לבני ישראל "אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם" (שמות לה, א) הגמרא אומרת למה היה צריך לומר "אלה הדברים אשר ציווה ה'", ולמה הוסיף הכתוב "לעשות אותם" אלא כדי ללמד אותם שלא הלימוד עיקר אלא המעשה גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ולכן אמר משה "אלה הדברים" שאני מלמד אתכם לא רק כדי שתלמדו אלא כדי שתעשו שעיר לימוד התורה הוא

ויקהל פקודי

שבא לידי מעשה כי אם אדם לומד ולא מקיים הוא דבר קשה ביותר לפני הקב"ה וכך אנחנו אומרים בכל יום בתפילה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

הגמרא (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב) אומרת כל מי שלומד תורה שלא על מנת לקיים אלא אומר די לי שאני לומד תורה אבל אני לא צריך לקיים את מה שכתוב בתורה, נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו נוח לו שלא היה בא לעולם, ואומר הגר"א (הו"ד בספר מעלות התורה לרבי אברהם ז"ל אחי הגר"א ז"ל בסופו) כי כשהתינוק במעי אמו נר דלוק על ראשו והתינוק רואה מתחילת העולם ועד סופו ומלאך מלמדו תורה, ולכן עיקר המטרה שאדם בא לעולם הזה היא כדי לקיים את התורה, כי ללמוד תורה האדם כבר למד עוד כשהיה במעי אמו.

פרשת פקודי

נאמר בפרשה (שמות לט, ל) "אלה פקודי המשכן", הקשה האור החיים הקדוש למה פתחה הפרשה ב"אלה"? המדרש (ויק"ר כא, ה) אם עשה אדם חבילות של עבירות יעשה כנגדם חבילות של מצוות, בחטא העגל אמרו אלה אלהיך ישראל לכן אמר להם משה אלה פקודי המשכן.

נאמר בפרשה שמשה רבינו עמד וספר ומנה את כל התרומות שתרמו בני ישראל לבניית המשכן, ונתן משה רבינו דין וחשבון לבני ישראל לאן בדיוק הלכה כל תרומה.

ולמה משה רבינו היה צריך לתת דין וחשבון לבני ישראל על תרומות המשכן, הרי הקב"ה מעיד על משה רבינו בכל ביתי נאמן הוא?

אלא אומר המדרש שאחרי שסיימו בני ישראל לבנות את המשכן, חיכו בני ישראל לרגע שבו הקב"ה ישרה את השכינה במשכן, כמו שהבטיח (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וראו בני ישראל שהמשכן מוכן אבל השכינה לא יורדת לשרות בו ונצטערו מאוד בני ישראל.

ושאל משה רבינו את הקב"ה מדוע השכינה לא יורדת לשרות במשכן? אמר לו הקב"ה למשה רבינו בגלל שבני ישראל חושדים בך שלקחת מתרומות המשכן, ויש להם צרות עין על כל מה שתרמו למשכן, וכל מקום שיש בו צרות עין הברכה והשכינה לא

ויקהל פקודי

יכולות לשרות שם.

ואומר המדרש שמשה רבינו עלה לשמים וראה את רבי עקיבא, א"ל רבי עקיבא - כשיגיע זמן שלא תדע מה לעשות תזכיר את שמי ואני אבוא לעזור לך, ומשה רבינו עשה חשבון והיו חסרים אלף שבע מאות שבעים וחמשה שקלי כסף ולא ידע לאן הלכו, והיו מבני ישראל שהיו מתלוצצים על משה רבינו, והגיעה נשמתו של רבי עקיבא בציפור והייתה אותה ציפור עומדת על ווי העמודים והייתה מצפצפת, ונזכר משה רבינו שאת אותם האלף ושבע מאות וחמישה ושבעים שקלים עשה ווים לעמודים.

וכך נאמר במדרש "בשעה שעלה משה למרום אמר הקב"ה לאכרזיאל המלאך, שיכריז ברקיעא בכל מתיבתא ומתיבתא שיש בשמים, כל צדיק וצדיק כפי מעלתו ומדרגתו ייתן למשה כבוד ומתנה, וכשהגיע למתיבתא דרבי עקיבא וראה כמה תלמידים לומדים תורה וזכותו הרבה, אמר לו למשה תבוא לך שעה שאין לך מקום לנוס ולא יש מי שיעזור אותך, תזכיר אותי ואנכי אעזור לך, ומשה שמר בלבו את הדבר עד שהקים את המשכן והקהיל את הקהל, ואמר להם בואו ותקחו ממני חשבון של משכן לקיים מה שכתוב (במדבר לב, כב) "והייתם נקיים מה' ומישראל", אמרו הקהל ח"ו מי הוא שחושד בך, שעליך כתב הקב"ה בתורה (במדבר יב, ז) "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא", אמר משה אעפ"כ רצוני ליתן חשבון, ונתן חשבון, החשבון היה חסר אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל כסף, והוא עומד ומתבייש, ורשעי הדור היו מצחקים ואומרים וכי משה מתפרנס מכיסו, אינו מתפרנס אלא משל צבור, ומפני כך יש לו קרני הוד ופניו טובות והוא בעל בשר, והיו חושדים במשה, ויפול משה על פניו ארצה ויאמר לא יש שעת צרה כשעה הזאת, ואני צריך להזכיר את רבי עקיבא, מיד נשא עיניו לשמים והתפלל, שרבי עקיבא יבוא ויזכיר לו, תכף באה נשמתו של רבי עקיבא ונדמתה כצפור וישבה על ווי העמודים והיתה מצפצפת, עד שהרים משה עיניו ואמר בקול גדול ואת האלף (ה"א מורה באצבע) ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים, ואלו שחשדו במשה נהפכו פניהם כשולי קדרה וכעורבים והיו שחורים

כמו כנען עד יום מותם".

החושד בכשרים לוקה בגופו

הגמרא אומרת במסכת שבת (דף צז ע"א) אמר ריש לקיש החושד בכשרים לוקה בגופו, ושואלת הגמרא מניין לומדים שמי שחושד בכשרים לוקה בגופו? אומרת הגמ' ממשה רבינו שבשעה שהקב"ה התגלה למשה רבינו במדבר וביקש הקב"ה ממשה רבינו שיילך לומר לבני ישראל שבורא עולם שלח אותו להוציא אותם מארץ מצרים אבל משה רבינו טען לקב"ה אבל (שמות ד, א) "הן לא יאמינו לי" אמר לו הקב"ה למשה רבינו למה אתה חושד בכשרים הרי בני ישראל מאמינים בני מאמינים ולכן נענש משה רבינו ולקה בגופו והנה ידו מצורעת כשלג.

כתב בנזר הקודש (בראשית רבה פא א) למה מי שחושד בכשרים הקב"ה מלקה אותו בגופו ולמה לא בממונו? אלא בשעה שאדם נכשל בעבירה הקב"ה מלמד עליו זכות ולא מענישו בגופו מיד אלא רק בממונו, כי בורא עולם מלמד עליו זכות, אבל אדם שחושד בכשרים ולא לימד עליו זכות גם הקב"ה לא מלמד עליו זכות, ושנכשל בעבירה מיד הקב"ה מענישו בגופו, לכן אמרו חז"ל החושד בכשרים לוקה בגופו (שם).

וכך אנחנו רואים בפרשה שלנו בני ישראל חשדו במשה רבינו שלקח מתרומות המשכן אבל היו צריכים בני ישראל ללמד זכות ולא לחשוד במשה רבינו שהיה כשר והקב"ה העיד עליו בכל ביתי נאמן הוא.

אחת מהמשפחות העשירות ביותר הם משפחת רוטשילד, ומסופר שלפני שלוש מאות שנה היה הרב החכם צבי ואבי משפחת רוטשילד היה השמש של הרב בהיותו נער, והרב החכם צבי חסך חמש מאות מטבעות כדי לחתן את הבת שלו ושמר את הכסף במגירה, ומי שידע את מקום המסתור של הכסף היה אותו נער אבי משפחת רוטשילד שהיה השמש של הרב, והגיע ליל בדיקת חמץ והרב בודק בכל המקומות וכשהגיע לאותו מקום מסתור התברר שהכסף שהרב חסך כל חייו נעלם ולא נמצא שם הכסף, ומיד הרב חשד בשמש שלו מאיר רוטשילד וא"ל תחזיר לי את הכסף, ואותו נער מאיר רוטשילד באמת לא לקח את הכסף, ומרוב בושה שהיה מכבד את הרב הלך ולקח הלוואה של חמש מאות

ויקהל פקודי

מטבעות והביא לרב החכם צבי, ואחרי חג הפסח באו מהמשטרה ושאלו את החכם צבי אם גנבו לו חמש מאות מטבעות, והוא אמר שכן וסיפרו לרב שהמשרתת הגויה גנבה את הכסף, ובעלה לפני כמה ימים היה שיכור בבית המרזח ומרוב שהיה שיכור היה מספר לכולם שאשתו גנבה את הכסף מהבית של הרב החכם צבי, והדבר הגיע למשטרה והלכו לבית של אותה משרתת גויה ומצאו את הכסף, והבין הרב שהוא חשד סתם בנער מאיר רוטשילד, א"ל בגלל שאני חשדתי אותך בחינם אני מברך אותך מעומק הלב שאתה והבנים שלך עד סוף כל הדורות תהיו עשירים גדולים, והוציא סכום כסף וא"ל לך תעשה מסחר ותראה הצלחה גדולה, ואחרי זמן קצר פתח בנק ומשם הלך והתעשר בעושר גדול מאוד, והכל מהברכה של הרב החכם צבי בגלל שחשד אותו בחינם.

מסופר על הרש"ש רבי שמואל שטרשון אחד מגדולי המפרשים על הגמרא, שהיה עשיר גדול והיה מלווה כסף ליהודים, ויום אחד בא החייט וביקש הלוואה ונתן לו הרב וא"ל בעוד שלושה חודשים תחזיר, והגיע החייט לאחר שלושה חודשים ובא ומצא את הרב לומד והניח את המעטפה עם הכסף על הגמרא, וכשסיים הרב ללמוד לא ראה שום דבר וסגר את הספר ולא ידע שהחייט החזיר את הכסף, לאחר זמן קרא הרב לחייט ושאלו למה לא החזרת את ההלוואה, א"ל החזרתי, א"ל שקרן אתה ויצא שם רע בעיר על החייט ונעשה עני, ובנו יחידו ברח ועזב את העיר מרוב בושה, ואחרי שלוש שנים שוב למד הרב באותה גמרא ומצא את המעטפה, ומיד קרא לחייט וא"ל סליחה שחשדתי אותך בחינם והיה מבקש לפייסו עד שהסכים, ואמר לו איזו צרה יצאה לך מהדבר? אמר לו רבי בני היחיד מרוב בושה עזב את העיר, לך תקרא לו הלך והביא אותו לרש"ש, ולרש"ש הייתה בת יחידה וחיתן הרש"ש את בתו עם בן החייט כדי לפייס אותו שחשד אותו בחינם.

ספרי ההלכה של רבי משה בן מימון, הרמב"ם - 'היד החזקה' - התקבלו ברחבי העולם היהודי בהתלהבות, ולעומת זאת ספרו 'מורה נבוכים' עורר התנגדות עזה של כמה גדולי תורה בדורו שחששו כי המוני העם לא יבינו

ויקהל פקודי

נכון את דבריו והדבר עלול לפגוע באמונתם התמימה. היו כאלה שדרשו לדון את הרמב"ם בנזיפה ולהחרים את ספריו. ורבני גרמניה החליטו לשלוח שליח שיבוא לתהות על קנקנו של הרמב"ם ולבחון את דרכיו. הם שלחו לספרד רב חשוב בשם רבי מאיר כדי לבקר אצל הרמב"ם ולדווח להם על מה שראה. רבי מאיר לקח עימו את שמשו ויצא לדרך. כאשר התקרב לקורדובה, עיר מגורי הרמב"ם, החליט לנוח מעט ליד שפת הנהר העובר ליד העיר. הוא הוציא ספר מתיקו ושקע בלימוד. לאחר שהחליף כוח המשיך בדרכו אל בית הרמב"ם ושכח את ספרו על שפת הנהר. רבי מאיר התדפק על דלת הרמב"ם. משרת פתח את הדלת ואמר לו כי בעל הבית אוכל כעת וכי עליו להמתין מעט. "לך אמור לבעל הבית שיודע אני כי הוא אוכל, והראיה שהוא אוכל כעת ביצים!" אמר רבי מאיר למשרת. המשרת מסר את דברי רבי מאיר לרמב"ם, והלה השיב: "אמור לאורח הנכבד כי הוא שכח את ספרו ליד הנהר". רבי מאיר שלח את משמשו להביא את הספר וחיכה בקוצר רוח לפגישה. הרמב"ם קיבל את אורחו בסבר פנים יפות והזמינו לסעוד על שולחנו.

כאשר ישבו ליד השולחן ראה רבי מאיר לתדהמתו מאכל הדומה ליד אדם והזדעזע: האם הרמב"ם אוכל אברי אדם ח"ו?! כמובן שהוא לא העז לגעת באוכל ואמר למארחו כי אינו רעב. "האם תרצה לשתות משהו"? שאל הרמב"ם, ובטרם נענה קרא למשרתו: "פטרוס, הבא נא יין אל השולחן!" רבי מאיר תמה שוב: כיצד מורה הרמב"ם לגוי להביא יין לשולחן, הרי זהו יהיה יין נסך! הוא התחמק מלשתות את היין באומרו שהוא עייף מן הדרך ומעדיף להסתפק בשתיית מים, הרמב"ם הורה בבת שחוק למשרתו להביא מים לאורח. לאחר מכן הלך רבי מאיר לחדרו כדי לנוח ושמע את הרמב"ם אומר לאחד ממשרתיו: "מחר קום השכם בבוקר, והרוג את העגל כדי שלאורח שלנו תהיה ארוחה טובה". האורח נדהם בשלישית. האם הרמב"ם אינו מתכוון לשחוט את העגל אלא להורגו סתם?! האם חלילה נכונים החשדות? הוא עלה על יצועו כשהוא נתון במבוכה עצומה, ולא היה מסוגל להירדם כל הלילה בחושבו שרב כה

ויקהל פקודי

ידוע ברחבי העולם היהודי עובר עבירות כה חמורות.

הוא חיכה ליום המחרת כדי לגלות לרמב"ם מהי מטרת ביקורו ולדרוש ממנו הסברים להתנהגותו המוזרה. למחרת בבוקר הזמין הרמב"ם את רבי מאיר לחדרו ואמר: "ידידי היקר, יודע אני היטב מהי מטרת ביקורך, וגם כי אתה חושד שירדתי מהדרך הנכונה. יודע אני מדוע סירבת לאכול על שולחני ולשתות מייני, וגם מודע אני לכך שהתייסרת כל הלילה מחשש שאני עומד להאכילך בבשר נבילה. כעת אוכיח לך כמה קל ליפול לטעות כאשר האדם שופט למראה עיניו בלבד ודן את חברו מבלי לדעת ולהבין את העובדות לאשורן". "אתה חשבת", המשיך הרמב"ם, "כי מה שראית על שולחני היה יד אדם, רחמנא ליצלן, אבל דע לך שהיה זה מין ירק בריא מאוד למאכל אדם. כידוע לך הנני רופא, ולדעתי אין להרבות באכילת בשר ויש להעדיף ירקות ובפרט ירק זה שמצוי אצלנו ואינו מצוי אצלכם בגרמניה".

רבי מאיר חש מאוד לא בנוח על שחשד את הרמב"ם בחשד כה נורא, אבל התעשת ושאל: "כיצד הוריתם לגוי להביא יין אל השולחן"?!"חלילה!" חייך הרמב"ם, "פטרוס הוא יהודי מבטן ומלידה. ושם זה אף מוזכר בחז"ל כשם אביו של האמורא רבי יוסי בן פטרוס (ראה מדרש רבה שמות נב, ג). וכפי שהנך רואה פטרוס יכול להיות גם שם של יהודי. "רבי מאיר בוש בשנית. כעת לא שאל מאומה, אלא ציפה להסבר בדבר הריגת העגל. "ומה שציוויתי למשרתי להרוג את העגל", המשיך הרמב"ם, "במקום לשוחטו, הרי ודאי ידוע לכבודו דין בן פקועה (עגל שנמצא חי ושלם במעי פרה שנשחטה) שאינו טעון שחיטה כי כבר יצא ידי חובת שחיטה על ידי אמו הפרה. היה לי עגל כזה ורציתי לכבד את כבודו בבשר עגל טעים ורך..." רבי מאיר ביקש את סליחת הרמב"ם על שחשד בכשרים מפני שדן לפי מראה עיניו בלבד. הרמב"ם מחל לו בנפש חפצה והחל להסביר לו דינים שונים ולהרחיב את אופקיו בהלכה. רבי מאיר חזר לגרמניה וסיפר לכולם על חכמתו האלוקית של הרמב"ם וסיים באומרו כי "ממשה עד משה לא קם כמשה".

ויקהל פקודי

מאה ברכות בכל יום

"ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן" (שמות לח, כז).

בבעל הטורים (שם) כתב שמכאן סמך לחיוב מאה ברכות מהתורה בכל יום, והיינו מפני שהם כאדנים, משום שברכות אלו יסודות בדרך החיים לברך את ה' באכילה בשתייה בקימה בשכיבה ובלימוד תורת ה', שהכל ממנו יתברך.

וכן נאמר "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך" (דברים י, יב) אל תקרא "מה" אלא מאה ולמה תיקנו מאה ברכות בכל יום, הגמרא מספרת שבזמן דוד המלך הייתה מגיפה גדולה ומתו הרבה יהודים, וראה דוד המלך ברוח הקודש ועמד ותיקן מאה ברכות שיברכו בכל יום.

ובחידושי הרי"ם (פרשת פקודי) כתב שמאת אדנים הוצרכו למשכן, ומאה ברכות צריך האדם לברך בכל יום, וכמו שהאדנים היו היסודות של המשכן כן הם הברכות היסודות של קדושת ישראל, של קדושת כל יהודי, לפי שאדן הוא מלשון אדנות, ועל ידי הברכה מעידים שהקב"ה הוא האדון של כל הבריאה כולה, מאה הברכות הרי הם ממלאים את מאת האדנים למשכן של כל יהודי.

וראה בשולחן ערוך (אורח חיים סימן מו סעיף ג') שכתב: חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות, ועיין עוד בשולחן ערוך (שם סימן רצ סעיף א') שבשבת ירבה בפירות ומגדים ומיני ריח, כדי להשלים מנין מאה ברכות.

ואומר הבן איש חי משל למה הדבר דומה לאדם אחד שהיה עשיר גדול, וכשגדל בנו אמר הבן לאבא אני רוצה לנסוע למדינה פלונית לעשות שם מסחר, אבל האבא ידע שבני אותה מדינה אנשים רעים ובעלי מידות רעות ופחד שבנו יתקלקל שם, לכן שלח מכתב לכמה מאנשיו וא"ל - בני בא בעוד חודש והוא יהיה במדינה חמישה ימים, ביום הראשון תביא לו סוחרים מהבוקר ועד הערב כדי שיהיה עסוק רק במסחר וכך תעשו כל החמישה ימים, ואחר כך נגמר לו הכסף וחזר הבן, ושאל האבא - בני, איך היה? א"ל הייתי טרוד כל הזמן במסחר ולא היה לי זמן להכיר את אותה מדינה, א"ל האבא אני עשיתי

ויקהל פקודי

כך כי חששתי שתתקלקל שם, כך מה עשו אנשי כנסת הגדולה תיקנו לנו לברך מאה ברכות בכל יום כדי שכל היום יהודי יהיה שם שמים שגור בפיו, ויזכור את הקב"ה וכך לא ילך אחרי תאוות העולם הזה.

בגמרא במנחות (דף מג, ב) מובא, תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: (דברים י) "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך", רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי (רש"י: "בשבתות וימים טובים" - דלא מצלו שמונה עשרה) טרח וממלי להו (רש"י: "טרח וממלא להו" - למאה ברכות) באיספרמקי ומגדי (רש"י: "אספרמקי" בשמים, "ומגדי" מיני מגדים שטעונים ברכה). והיינו כיון שביום השבת וביום טוב חסר ממנין מאה ברכות בגלל הקיצור של התפילה, היה רב חייא ממלא את תשלום הברכות על ידי ברכות על בשמים ומגדים.

ועיין בספר העיתים (סימן קצה) שכתב דמבעי ליה לאיניש למטרח בערב שבת לתקוני מגדא ופירי לצורך השבת חדא מפני עונג שבת ועוד להשלים מאה ברכות.

בספר כף החיים סימן (קנח ס"ק עו וכן בסי' רב ס"ק א) שהביא את דברי רבינו האר"י ז"ל דעיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלוי בכוונת האדם והזהירות בכל ברכות הנהנין לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקלי' הנאחזים במאכלים החומריים והנדבקים באדם האוכל אותם ועל ידי הברכות הנאמרות בכוונה הוא מסיר מהם ו' קלי' ומזכך החומר שלו ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה והזהיר רבינו האריז"ל מאד לזה ע"ש.

ומבואר במדרש רבה עה"פ בשמואל (ב' פכ"ג) "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על", "על" בגימטריא מאה שבכל יום היו מתים מישראל אנשים בא דוד ותיקן להם מאה ברכות וכיוון שתקנם נעצרה המגיפה, וכן הביא הטור (או"ח סי' מו) בשם תשובת רב נטרונאי גאון ומוסיף הסבר דלא היו יודעין ישראל מדוע מתים מאה אנשים בכל יום, עד שחקר דוד והבין ברוח הקודש את הסיבה לזה, וביאר בלבוש שם פי' שברוח קדשו הבין מפני שלא היו משבחין ומברכין כראוי להשי"ת על כל טובותיו שהשפיע להם.

וכתב בדעת זקנים מבעלי התוספות (דברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה'

ויקהל פקודי

אלהיך", ומכאן דרשו רבותינו דחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, דכתיב "מה" אל תיקרי "מה" אלא מאה כלומר ק' ברכות ה' אלהיך שואל מעמך.

רבינו החיד"א בס' דבש לפי (מערכת ב אות ה) שכתב שם דכיוון שמשה רבינו ע"ה ראה שישראל נתייראו מאד מהתוכחות כמו שאמרו חז"ל לכן תיקן להם ק' ברכות להינצל מזה, וכאשר דוד המלך ע"ה ראה שהיו מתים ק' בכל יום לכן התקין ק' ברכות שהם מצילים מק' תוכחות "מה ה' אלהיך שואל מעמך" א"ת "מה" אלא מאה להגן על צ"ח קללות הכתובים במשנה תורה.

כתב רבינו החיד"א בס' פתח עינים במסכת מנחות (דף מג ע"ב) את דברי הרב אורחות חיים שכתב שבאמירת ק' ברכות זוכה לעוה"ב, והוא מרומז בפס' (פנחס כה, יב) "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום", "לכן" גימטריא ק' "אמור" שיאמר מאה ברכות ובזה יותן לו ברית שלום לעוה"ב.

ויהי נועם

ואומרת לנו התורה שאחרי שבני ישראל סיימו לבנות את המשכן, וראה משה שבני ישראל עשו בדיוק כמו שציווה אותם בורא עולם, אומרת לנו התורה 'ויברך אותם משה', ואומר רש"י (לט, מג) ומה בירכם משה? אמר להם "ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהילים צ, יז).

כל אחד עשר המזמורים שמתחילים בפרק צ': "תפילה למשה איש האלוקים", עד סוף פרק ק' "מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ" המסתיים בפסוק: "כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו" (הפרק הבא, קא, מתחיל במילים: "לדוד מזמור") - כולם, משה אמרם.

שבת החודש

רבותינו ז"ל תיקנו ששבת לפני ראש חודש ניסן קוראים בתורה "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה" (שמות יב, ב).

המדרש אומר שבא' בניסן הוקם המשכן ואותו יום היה שמחה גדולה לעם ישראל, והפעם הראשונה שהייתה ברכת כוהנים בעולם היה בא' בניסן, ובאותו יום ירדה אש מן השמים והקיפה את המשכן.

ויקהל פקודי

הזוהר הקדוש אומר שבכל השנה מי שיש לו איזה צער יתפלל לקב"ה בשעת ברכת כוהנים, ואומר רבי שמעון בר יוחאי שכל שנה כשמגיע א' בניסן יהיה אדם זהיר מאוד ביום זה לבוא לבית הכנסת לשמוע ברכת הכוהנים, כי ביום א' בניסן הייתה הפעם הראשונה שאהרן הכהן בירך ברכת כוהנים, ואומר רבי שמעון בר יוחאי שכל יום שהכוהנים מברכים את עם ישראל יש ברכה גדולה, אבל בא' בניסן יש את העת רצון הגדול ביותר בברכת הכוהנים, וכל יהודי שיש לו איזה צער יש סגולה גדולה ביותר שבא' בניסן יתפלל לקב"ה בברכת הכוהנים ומובטח לו שתפילתו תתקבל בשמים.

המצווה הראשונה שהקב"ה נתן לבני ישראל ביציאת מצרים היא מצוות קידוש החודש כמו שנאמר (שם) "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה". ומה מיוחד במצוות קידוש החודש שהקב"ה בחר לתת את המצווה הזו ראשונה לעם ישראל, ולכאורה היה הקב"ה בוחר לתת מצוה ראשונה את מצוות שבת או מצוות תפילין או יום הכיפורים?

אלא המדרש אומר שכיון שהגיע זמן הגאולה של בני ישראל, אמר לו הקב"ה למשה רבינו לך ותאמר לבני ישראל שהגיע זמן הגאולה והם עומדים עכשיו לצאת ממצרים, הלך משה ואמר לבני ישראל הקב"ה שלח אותי לבשר לכם שעכשיו אתם יוצאים מארץ מצרים, אבל בני ישראל לא האמינו למשה רבינו, אמרו בני ישראל למשה רבינו כמו שאתמול לא יצאנו ושלשום לא יצאנו גם מחר לא נצא, כי מה ההבדל בין היום לאתמול, וכמו שאנחנו כבר בארץ מצרים מאתיים ועשר שנים ולא יצאנו גם היום לא נצא, הלך משה ואמר לקב"ה בני ישראל לא מאמינים שהם ייצאו מארץ מצרים, והם אומרים כמו שלא יצאנו כל השנים האלו שעברו כמו שלא יצאנו כבר מאתיים ועשר שנים, כך גם היום לא נצא כי מה ההבדל בין היום לאתמול?

כששמע כך הקב"ה אמר למשה רבינו, אני רוצה לתת לכם מצוות ראש חודש, הראה לו הקב"ה למשה רבינו את הירח ואמר לו תראה שכשהירח מתחדש יהיה לכם סימן שהוא ראש החודש, ומה שמיוחד בירח הוא שהירח כל הזמן

מתחדש, שבתחילת החודש רואים אותו דק מאוד ואחר כך הירח הולך וגדל עד שבטו' לחודש רואים אותו שהוא מלא, אמר לו הקב"ה למשה רבינו עד עכשיו אתם הייתם מונים את הימים לפי השמש, אבל מעכשיו אתם תמנו לפי הירח ולא לפי השמש, ומה ההבדל בין הירח לשמש שהשמש אין בה מצב של התחדשות אלא כל הזמן היא אותו דבר בבוקר זורחת ובערב שוקעת כמו שכתוב בפסוק (קהלת א, ט) "אין כל חדש תחת השמש" אבל אצל הירח כל הזמן יש התחדשות, וכאן הקב"ה בא לרמוז לעם ישראל שיהודי כל הזמן יש לו התחדשות, ליהודי יש לו כל הזמן הזדמנות להתחיל הכל מההתחלה.

ולכן אמר הקב"ה למשה רבינו, לך ואמור להם גם אם אתמול ושלשום לא יצאתם ממצרים, מחר אתם תצאו כי מחר הוא זמן חדש, וכשמגיע זמן חדש מגיעה גם ברכה חדשה, ולכן אומר הזוהר הקדוש שגוי אם אתמול הוא הפסיד רוב הסיכויים שגם מחר יפסיד, כי הזמנים של הגויים אין בהם חידוש אלא כל הזמנים שווים, אבל יהודי לא כך אלא גם אם אתמול הפסיד היום הוא יכול להרוויח, כי היום הוא זמן חדש וברכה חדשה.

אין מזל לישראל

אמרו רבותינו ז"ל שהמזל של חודש ניסן הוא "טלה", המצרים היה להם ידיעה גדולה וחכמים גדולים היו בחכמת הכוכבים והמזלות, והיו המצרים עובדים למזל "טלה" שהוא ראשון למזלות ובכור לכולם, והטלה היה האלהים של מצרים, והיו סבורים שהמזל שלהם הוא הנותן להם את הכח, ועל כן הוציא הקב"ה את עם ישראל ממצרים דווקא בחודש ניסן שמזלו "טלה" כדי לשבור את כח המזלות.

ודווקא בזמן שהמזל של המצרים שולט ונמצא בשיא תוקפו, ציווה הקב"ה לשחוט טלה לקרבן פסח כדי לשבור את כוחו של המזל של המצרים, ואילו הקב"ה היה מוציא את בני ישראל ממצרים בחודש אחר, עדיין היה למצרים פתחון פה לומר שבחודש ניסן לא הייתה ח"ו היכולת ביד הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים, כי לא היה בכח הקב"ה לשבור את כח מזלם, ולכן הקב"ה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים, והביא מכות חזקות

על מצרים והמית את בכורי מצרים דווקא בחודש ניסן בזמן שמזלם של מצרים גדול, כדי לשבור את כוחו של המזל וכדי להראות לגויים שאף על פי שבחודש ניסן המזל הוא לטובתם, בכל זאת בחודש ניסן יצאו בני ישראל ממצרים כי עם ישראל הוא מעל המזלות.

פרשת הנשיאים

הרב הקדוש "בני יששכר" אומר שיש מעלה מיוחדת לימי ניסן, י"ב הימים הראשונים של ניסן הם ימים שמשפיעים על כל השנה, וכל יום משפיע לחודש שלם. חודש ניסן הוא חודש "האביב", אב - י"ב. אב וראש לכל י"ב החודשים.

נוהגים החל מראש חודש ניסן, לקרוא מהחומש בפרשת נשא בכל יום את הנשיא של אותו יום, ביום הראשון אנו נוהגים לקרוא את הפרשה של נשיא יהודה מתחילת מעשה חנוכת המזבח, שבראש-חודש ניסן הייתה חנוכת המזבח.

והאיש הירא יזהר לקרותן בראש חדש ניסן, וגם לקרות פרשת הנשיא בכל יום ויום מימים אלה אשר חביבה היא מאד בעיני המקום, כי כל נשיא ונשיא היו לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע והארה כל אחד לשבטו כל ימי עולם, ולא לחנם כתבה התורה כל שבט ופרט הקרבן של כל אחד ואחד אף על פי שכולם שוו בשיעוריהן והיה ראוי לומר בדרך קצרה וכן הנשיא פלוני וכן הנשיא פלוני, אלא לכל אחד היו סודות מיוחדות ובקריאת הפרשה שלו הוא מעורר הארת קדושתו עליו.

וז"ל רבינו השל"ה - מנהג טוב לקרוא בכל יום החל מראש חודש ניסן פרשת הנשיא של אותו יום, כי כל נשיא היה לו סודות גדולים אשר המשיכו שפע של רוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם, ובקריאת הפרשת הוא מעורר קדושת הללו, ועל ידי כך זוכה לשפע של רוחניות ושפע של גשמיות.

ועוד אמרו רבותינו ז"ל שהטעם שקוראים פרשת הנשיאים, כי אנחנו מצפים לבניין בית המקדש ולכן בסיום פרשת הנשיאים נוהגים לקרוא מזמור בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים.

ברכת האילנות

רבותינו ז"ל (ברכות דף מג, ע"ב) תיקנו לנו בחודש ניסן לברך ברכת האילנות, וכך

מובא בגמרא היוצא בימי ניסן ורואה אילנות מלבלבין מברך ברכה "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

והגמרא אומרת שהטעם של המצווה הזו היא מכיוון שאסור לאדם ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל את בורא עולם.

ולכן מכיוון שבימות החורף העצים יבשים וכל העלים של העץ נשרו, ועכשיו כשמגיע חודש האביב מתחילים האילנות ללבלב ולהוציא פרחים, ויש בדבר שמחה והנאה כמו שאמר שלמה המלך בשיר השירים (ב, יב) 'הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו', לכן תיקנו לנו רבותינו ז"ל את ברכת האילנות.

ואומר רבינו האר"י ז"ל שיש נשמות שנפטרו מן העולם הזה ועדיין לא תיקנו כל מה שהיו צריכים לתקן, ואותן הנשמות משוטטות בעולם, ובחודש ניסן הן מתגלגלות בעצי פרי ועל ידי שמברכים ברכת האילנות מתקנים אותן ועושים איתן חסד גדול מאוד.

ולכן אנחנו אומרים בכל יום בתפילה "המאיר לארץ" שהקב"ה מאיר לבני אדם שגרים בארץ, "ולדרים עליה ברחמים" אלו אותן הנשמות שמשוטטות בעולם והקב"ה מתמלא עליהם ברחמים.

וכשעושים חסד עם אותן הנשמות הרי שהן מכירות טובה לבני האדם, ומתפללות לפני הקב"ה על אותו יהודי שבירך את ברכת האילנות, והתפילה של הנפטרים לפני הקב"ה יש בה כח גדול מאוד, וכמו שאומר רשב"י בזוהר הק' שבלי תפילת המתים על החיים לא היה העולם יכול להחזיק מעמד אפילו חצי יום.

מסופר שפעם אחת בא איזה יהודי ואשתו מעיר רחוקה לצדיק הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א ואמרו לו רבי חלפו כבר הרבה שנים ועדיין לא זכינו להיפקד בזש"ק ואנחנו רוצים ברכה מהצדיק שנזכה להיפקד בבנים א"ל הצדיק עוד מעט מתקרב חודש ניסן תבואו לכאן בראש חודש ניסן ותברכו את ברכת האילנות על העצים שבחצר הבית שלי ובעז"ה תזכו להיפקד השנה בבנים, וכשהגיע

ויקהל פקודי

ר"ח ניסן הגיעו שוב פעם ובירכו ברכת האילנות ואחרי זמן קצר נפקדו בבן זכר ובאו לצדיק לבשר לו שנולד בן זכר ושאלו את הצדיק רבי הרי גם בעיר שלנו יש הרבה מאוד עצי פרי ולמה הצדיק הטריח אותנו לבוא מעיר רחוקה כדי לברך ברכת האילנות, א"ל הצדיק כאן אני ראיתי כמה נשמות שמגולגלים בעצי פרי בחצר של הבית שלי ואחרי שאתם ברכתם ברכת האילנות ועשיתם חסד עם הנפטרים, ביקשתי מהם שלא ישכחו את החסד שעשיתם איתם ושיתפללו עליכם לפני הקב"ה.

ומסופר שפעם בא יהודי לצדיק הקדוש רבי יעקב אבוחצירא זצוק"ל, וביקש ברכה מהצדיק שהוא בעניות גדולה וכל מה שמנסה לעשות הוא מפסיד ולא מצליח וכל מקום שהשקיע במסחר הפסיד, אמר לו הצדיק יש עליך גזירה קשה בשמים ואני לא יכול להושיע אותך, אבל יש לי עצה טובה בשבילך שיש איזו נשמה של יהודי שבאה אלי בחלום כבר כמה פעמים, שהם התגלגלה בעץ רימון באיזו עיר רחוקה מאוד ושם אין בכלל יהודים, ואותה נשמה באה אלי בחלום כמה פעמים שאני אעשה אתה חסד ואבוא לתקן אותה אבל העיר הזו היא מאוד רחוקה, תלך לעיר הזו לשוק שם ותקנה רימון ותברך עליו בכוונה גדולה בורא פרי העץ, ואחר כך תברך בכוונה ברכה אחרונה ברכת מעין שלוש, ותתפלל ותבקש מאותה נשמה שתעשה אתך חסד ותתפלל עליך לפני הקב"ה שיושיע אותך, וכך עשה אותו יהודי ובאמצע הדרך חזור היה איתו בעגלה איזה גוי שהיה עשיר, ושאל אותו תגיד לי יש לך משהו לאכול אני רעב ונשאר לו מעט מהרימון ונתן לו לאכול, והגוי התפעל מאוד מהטעם של הרימון וא"ל מאיפה הרימון הזה אני רוצה לקנות ממך, כל שבוע שתביא לי מהרימון הזה ואני אשלם לך סכום גדול, ומאותו זמן התחיל היהודי לשווק את הרימונים האלו ונתעשר עושר גדול.

הילולת רבי חיים סינוואני זצוק"ל

בליל כ"ז באדר יחול יום ההילולא של הצדיק המקובל האלוקי רבי חיים סינוואני זצוק"ל, שנפטר לפני ארבעים שנה בכ"ז באדר, הוא עלה מתימן לארץ ישראל והיה גר ביהוד וניקבר

ויקהל פקודי

בבית העלמין ביהוד, הוא היה צדיק נסתר והסתיר את הגדלות שלו בתורה, והיה צדיק גדול מאוד, ומתלמידיו היו שלושה צדיקים גדולים המקובל רבי מרדכי שרעבי רבי יוסף דיין ורבי יוסף וולטוך, שהיו צדיקים נסתרים שהיו נראים כבני אדם פשוטים אבל היו צדיקים וקדושים והסתירו את גדלותם בתורה ובקבלה.

הצדיק הקדוש רבי מרדכי שרעבי אמר על רבי חיים סינוואני שהוא גדול הדור בתורת הקבלה, "נהירין לו שבילי דרקיעא כשבילי דארעא". והאדמו"ר הקדוש מקומארנא זצוק"ל אף התבטא עליו ש"הוא היה המשיח".

לפני שנפטר אמר - גם בהיותי בעולם האמת אמשיך כדרכי להתפלל ולבקש רחמים לפני שוכן מעונים בשביל אלו שיעלו להתפלל על קברי.

מסופר שפעם אחת בא יהודי שאשתו עמדה ללדת ואמרו להם שהתינוק הפוך, אמר לו הצדיק לך לבית שלך בספריה יש ספר קודש שנמצא הפוך תהפוך אותו בחזרה והוולד יתהפך וכך היה, והיה רבי חיים סינוואני אומר שכשלא נזהרים בכבוד הספרי קודש וכשמניחים ספר קודש הפוך בספריה הדבר גורם שהמזל יתהפך.

והיה מלמד כל הזמן זכות על עם ישראל ועל קיברו כתוב סנגורם של ישראל, ומסופר מגדולי הצדיקים שכל הבא להתפלל על קברו זוכה לראות ניסים ונפלאות בכל מה שצריך ישועה וברכה.

חודש ניסן

מתקרבים אנו בעזרת השם לראש חודש ניסן, חודש ניסן הוא חודש הגאולה חודש של ניסים ונפלאות חודש שבו עם ישראל יצא מעבדות לחירות, וכתוב בזוהר הקדוש שחודש ניסן נחקק בשמים כזמן של ניסים ונפלאות, וכל שנה כשמגיע חודש ניסן יש בו כח גדול לפעול ניסים ונפלאות, ולכן נקרא שם החודש ניסן בגלל שהוא מלומד בניסים.

ואומר רבינו האר"י ז"ל שחודש ניסן מסוגל לא רק לגאולה של כלל עם ישראל אלא גם גאולה פרטית של כל יחיד ויחיד, שיש כח מיוחד בחודש ניסן לצאת מכל צרה לרווחה.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי ג' ניסן 16.3.21

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707